THE BOOK WITH/WITHOUT ILLUSTRATION IN THE CHILDHOOD UNIVERSE

Ioana Cecilia Botar
"1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract: The article focuses on a presentation of the relation childhood-book as the book's importance in children's life. Also throughout the text we make the distinction between the book with illustration and book without illustration as a way of developing from simple to the complex desire of discovering the book and the world presented in the book according to their age. The illustrations are part of the story, but regarded individually, they can tell the story in a short form.

Keywords: childhood universe, books with/without illustration, literary evolution, role of illustration

Preambul

A existat dintotdeauna un interes crescut al societăţii de dezvoltare programată în spaţiul copilăriei prin implementarea spiritului literar în sufletele copiilor pentru a-i transforma în „cel mai pur şi proaspăt combustibil".[1]

„Dragostea pentru scris, pentru carte, a răsărit din inima oamenilor în toate timpurile şi în toate anotimpurile, ca o floare învăşmântată în nobleţea idealurilor pentru care au luptat întotdeauna : libertate, fericire…*Nu este alta mai frumoasă şi mai de folos zăbavă decât vestitul cărţilor*…scria Miron Costin ; iar Mihail Sadoveanu, pomenind de cele mai plăcute momente din copilăria lui, spunea, adesea, despre Creangă : „Eu ceteam povestea lui Harap Alb şi-n jurumi se strecura oftând vântul care scutura frunzele…Creangă s-a amestecat de aproape cu viaţa mea, mi-a fost prieten, mi-a fost bunic."[2]

Pornind de la nevoile umane de hrană, protecţie, afecţiune, copilul descoperă căile nevăzute ale comunicării cu mama, primii paşi prin casă, iar, mai apoi, copilul intră în fascinanta lume a cărţilor ; acestea devin mijloc de joacă prin colorat, se răsfoiesc pentru a se încânta cu imaginile din care îşi formează singuri o poveste, iar mai târziu descoperă povestea propriu-zisă prin povestirea de către cineva, urmată de lectura personală. De aici putem trage concluzia că viziunea unei cărţi este tridimensională : cititul pozelor, povestitul, cititul propriu-zis.

Cu toate că mijloacele tehnice au *absorbit* copii şi i-au cucerit prin fanteziile tehnologice, jocuri, aplicaţii care la doar un click distanţă te pot transporta pe un alt tărâm, este adevărat că tendinţa de evoluţie informatică şi tehnologică este din ce în ce mai acerbă, însă este o vorbă românească: *Istoria se repetă.* Ştim cu toţii că printre cele mai cunoscute opere pentru copii au fost scrise înainte de secolul al-XIX-lea, secol care era destinat mai mult evoluţiei literaturii şi cărţiilor şi începutul secolului XXI este dedicat tehnologiei moderne, ne întrebăm însă ce va fi în continuare. Şi totuşi, cărţile pentru copii joacă un rol important în evoluţia unui

[1] Iuliu Raţiu, O istorie a literaturii pentru copii şi adolescenţi, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2003, p. 6;
[2] *Ibidem*, p. 17;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

individ. Cu toată această evoluţie tehnologică, copii încă sunt atraşi de cărţi, imagini, încă îşi mai aleg personaje favorite, încă mai sunt basme sau poveşti care îi impresionează, încă se mai scrie literatură pentru copii. Avantajul unei cărţi este acela că avem posibilitatea de a interpreta traseul narativ, de a alege, pe când mijloacele mass media care îţi dau impresia că tu eşti cel care alegi, dar, de fapt, tu alegi doar din ceea ce ţi se oferă. Jocul este unul necinstit, deoarece se apelează la o manipulare emoţională.

Cartea este un mijloc de comunicare între trecut-prezent-viitor prin prisma faptului că aceasta aduce cu sine elemente din perioada în care a fost scrisă şi sunt descoperite în prezentul lectorului din momentul în care începe să răsfoiască primele file; perspectiva viitorului poate fi incertă cu privire la carte, însă trebuie să recunoaştem că abordarea cititorului din viitor va fi una diferită de a noastră şi va fi determinată de perspectvia socială şi culturală a acelei perioade. Chiar şi noi am putea face acest experiment, luăm un basm care l-am citit în copilărie să vedem în perioada maturităţii perspectiva noastră asupra operei şi putem, de asemenea, să reluăm lectura acesteia la o vârstă mai înaintată. Cu siguranţă se remarcă noi informaţii, noi idei la care când eram copii nu ne gândeam, micul destinatar recepţionează informaţia din perspectiva neiniţiatului, necunoscătorului literar, dar odată ce avansează în vârstă dobândeşte noi şi noi experienţe literare care modifică perspectiva literară: „Dacă preşcolarul ascultă la început poveşti simple şi scurte, despre animale, păsări ş.a.m.d., mai tîrziu el ajunge la basmul propriu-zis, cu lumea lui imaginară, cu suita de personaje şi peripeţii specifice.”[3]

Înainte de a fi descoperit scrisul şi cititul, informaţiile se transmiteau oral asemenea basmelor populare: bătrânii povesteau tinerilor, tinerii povesteau la rândul lor celor mai tineri decât ei; temele răspândite erau cele religioase şi vitejeşti, iar cei care povesteau se numeau adesea rapsozi sau povestitori. Aşa s-au transmis numeroase opere care le avem scrise şi astăzi printre ele se numără arhicunoscutul poem antic *Iliada* lui Homer, dar şi basmele şi baladele noastre populare. Cele mai vechi cărţi sunt din Mesopotamia unde a apărut scrierea sumeriană în secolul al IV-lea înainte de Hristos sub forma unei pictograme, desene simplificate care reprezentau obiecte şi fiinţe. Mai târziu, a apărut scrierea cuneiformă dăltuită în piatră, aşa a luat fiinţă cel mai vechi cod de legi din lume, *Codul lui Hammurabi*. Scrisul a evoluat datorită apariţiei papirusului fabricat din papură groasă de pe Delta Nilului, ceea ce este interesant est că pergamentul egiptenilor se asemăna cu hârtia de azi pe care au început să scrie cu vopsele vegetale sau minerale; termenul de *carte* îşi are originea în termenul grecesc *khartes* ce înseamnă o foaie din papirus. Hârtia a fost inventată de chinezi din scoarţă de dud preparată, aceasta a devenit principalul suport al memorii omului modern. De-a lungul istoriei s-au scris sute şi sute de cărţi, unele au devenit arhicunoscute, unele au intrat într-un con de umbră, iar acest proces s-a extins şi datorită apariţiei unor instrumente care facilitau şi încă facilitează munca scriitorului, calculatorul şi imprimanta.[4]

Pentru antici, cartea era strict înlocuirea cuvântului rostit, iar expresia *scripta manet, verba volant* a devenit o sintagmă arhicunoscută pentru a desemna eternitatea cuvântului scris. Credem că este important să facem o scurtă trecere în revistă a evoluţiei cărţii de-a lungul timpului *grosso modo* pentru a avea o viziune de ansamblu completă asupra temei noastre. Apariţia scrisului şi a cărţii a marcat începutul creaţiei literare, posibilitatea de a lăsa în urmă o fărâmă din experienţa personală.

Ilustraţii, text şi copilul-cititor

[3] Lidia Ţugulan, Maria Toma, *Literatura pentru copii,* Editura Didactiă şi Pedagogică, Bucureşti, 1980, p. 8;
[4] Iuliu Raţiu, *op.cit.*, p. 22;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

Cărţile cu imagini sunt cele care dau farmecul şi înţelesul poveştii, acestea ca şi o formă comună a literaturii pentru copii, redau conexiunea imagine-text. În ultimul secol, datorită creşterii interesului pentru copil-copilărie-carte în evoluţia societăţii şi datorită dezvoltării tehnologiei şi imprimeriei, literatura pentru copii a marcat o evoluţie vizibilă a carţilor cu imagini, de la imagini simple, la imagini 3D. Relaţia imagine-poveste, natură-cititor sunt aspecte esenţiale prea puţin înţelese *ipso facto*.

Rolul ilustraţiilor este acela de a extinde, interpreta şi de a înfrumuseţa un text scris, de a captiva atenţia copilului şi de a-i stârni curiozitatea. Această modalitate oferă copiilor posibilitatea de a intra în contact chiar şi fictiv cu o societate arhetipală condusă după reguli proprii în care personajul lor favorit este nevoit să parcurgă un itinerariu iniţiatic, de a deveni din copil un adult pregătit să îşi întemeieze o familie. Din această perspectivă, imaginile se pot delimita astfel :

- **Imagini care stabilesc locul poveştii** : Ca în literatură, decorul unde are loc acţiunea poveştii sau basmului trebuie evidenţiat, iar imaginea de cele mai multe ori poate să îl arate într-un mod atât de autentic şi apropiat perioadei istorice a poveştii, cum cuvintele nu ar putea. În plus, imaginile pot fi eficiente când est vorba de starea de spirit a acţiunii. De exemplu, în *Frumoasa din pădurea adormită* la început se explică în text contextul social, dorinţa regelui şi a reginei de a avea copii îndeplinită de o broscuţă, însă imaginea ne oferă informaţii adiţionale cu privire la locul unde se petrece acţiunea.[5]
- **Imagini care definesc personajele** : Personajele trebuie să fie foarte bine conturate în imagine şi să suplimenteze caracterizarea personajului din text ilustrând reacţii, acţiuni sau informaţii adiţionale necesare. De exemplu, în *Scufiţa Roşie* nu este descris personajul Scufiţa Roşie şi nici mama ei, doar se specifică că purta *o glugă de culoare roşie, ca o scufiţă.* Însă imaginea ne oferă o descriere completă care ne ajută pe noi, ca cititori, să parcurgem mai uşor firul narativ odată ce ni s-a imprimat în memorie imaginea Scufiţei.[6]

- **Imagini care dezvoltă subiectul**: De multe ori, imaginile oferă informaţii adiţionale subiectului. Dacă în cărţile fără text, întregul subiect se învârte în jurul ilustraţiilor, în cărţile cu text, imaginile pot să oferă copiilor o imagine mai uşor de înţeles. Tot în *Scufiţa Roşie,* imaginea oferă informaţii pe care textul nu le poate feri, de exemplu se poate vedea întâlnirea dintre lup şi Scufiţa Roşie, imaginea înfricoşătoare a lupului şi naivitatea fetiţei. Textul prezintă întâlnirea dintre cei doi. [7]

- **Imaginile care dau un punct de vedere diferit:** Uneori intenţionat, alteori nu, ilustratorul poate introduce *picanterii* care dau efect poveştii, chiar dacă uneori viziunea este diferită. De exemplu, în povestea *Frumoasa din pădurea adormită*, într-una din secvenţe este descris castelul la distanţă de o sută de ani de la instalarea blestemului, iar *gardul verde înalt era acum o pădure cu ghimpi*, în imagine nu este aratată această descriere, din contră se vede un munte lângă clădire.

[5] Charles Perrault, *Frumoasa din pădurea adormită* în Comoara cu poveşti. Poveşti clasice, Editura Flamingo GD, Bucureşti, 2008, p.6;
[6] Charles Perrault, *Scufiţa Roşie* în Comoara cu poveşti. Poveşti clasice, Editura Flamingo GD, Bucureşti, 2008, p.7;
[7] *Ibidem*, p.12;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

Copii îşi pot forma o imagine mai concretă despre personaj, se pot identifica cu acesta şi pot preconiza pe baza imaginilor ce se va întâmpla cu personajul favorit pe parcursul poveştii:

„De îndată ce o poveste scurtă nu are voie la mai multe informaţii legate de personaje, ilustraţiile pot dezvolta imaginea personajelor conturând situaţii, emoţii familiale şi credibile pentru copii. În cărţiile cu poze şi fără cuvinte, descrierea şi evoluţia personajelor se evidenţiază doar prin ilustraţii."[8]

Din punctul nostru de vedere, ilustratorul este ca un traducător, acesta poate adapta imaginile, dar trebuie să ţină cont de conţinut, pentru că altfel se joacă cu opera pe care scriitorul a scris-o cu multă trudă într-o perioadă istorică în care scrisul şi literatura pentru copii nu erau foarte apreciate. Poate acesta este răspunsul care îl căutăm la întrebarea: De ce unii scritori devin cunoscuţi la o distanţă destul de mare de la moartea lor? Pentru că societatea din *illo tempore* (vremea aceea) nu era pregătită să primească acele capodopere. Imaginile dintr-o poveste luată în ansamblu redau povestea însă cu mici diferenţe sau cu informaţii mai puţine, dar luate împreună cu textul acestea completează viziunea autorului. „Ilustraţiile pot contribui la coerenţa textuală când sunt bine încorporate în esenţa textului oferind referinţe cheie pentru text...Pe măsură ce firul epic se derulează, ilustraţiile cuprind din ce în ce mai mult contextul..."[9]

În acest context putem vorbi de coerenţa imagine-text prin care se realizează înlănţuirea firului narativ într-o logică perfectă pe care copilul le constată, de aici putem trage concluzia că lectura unui basm, şi nu numai, se poate face în trei moduri:

- Citirea şi interpretarea imaginilor- copii cu vârstă până la 3 ani;
- Ascultarea unui basm citit de un adult- copii cu vârstă între 3-6⁄7 ani;
- Citirea de unul singur pornind de la înţelegerea unor litere, unor cuvinte şi, mai apoi, întreaga operă- începând de la vârsta de 6⁄7 ani.

Principalul rol al ilustraţiilor este acela de a susţine povestea, a oferi informaţii suplimentare, dar nu diferite de cele din text; aceste elemente oferă micului destinatar un suport. Cu toate că la nivel superficial am putea afirma că, de fapt, ilustraţiile distrag atenţia copilului de la text, totuşi considerăm că imaginile sunt promotorii lecturi, stârnesc curiozitatea şi îi ajută să îşi dezvolte vocabularul să încerce să citească, să interacţioneze cu textul. Acestea motivează copii să găsească şi să identifice obiecte sau personaje şi situaţii viitoare; practic această atitudine curioasă a copilului este dată şi de curiozitatea de a descoperi legătura dintre imagini şi text: „Copii vor pierde o mare bucurie dacă un adult îi citeşte cele 206 cuvinte dintr-un text fără să îl motiveze să găsească sau să identifice animalul din poză...să încurajeze copii să facă predicţii..."[10]

---

[8] „Since a short story does not normally allow for more fully developed characters, illustrations help develop the characters by depicting situations and emotions immeiatley familiar and credible to the children. In wordless picture books the depiction and development of characters completely rely on illustrations."
Zhihui Fang, Illustrations, text and child reader: What are pictures in chilren's storybooks for? in Reading Horizons, 1996, volume 37, p. 132, (traducerea noastră)
http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

[9] „Illustrations can contribute to textual coherence when well-integrated with print or through providing referential cues for the text...As the plot progresses, the illustrations cover more and more of the page..." (traducerea noastră)
Ibidem, p. 135,
http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

[10] „Children would miss a great deal of potential enjoyment if an adult reads the 206 words of the text without encouraging the children to find and indentifz the animal in the pictures...encourages children to make predicitions..." (traducerea noastră)
Zhihui Fang, *op.cit.*, p. 137,
http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

Un al doilea rol al ilustraţiilor este legat de importanţa cărţii ca stimulent al creativităţii copilului; citind o carte cu ilustraţii fără prea mult text, copii îşi activează imaginaţia interpretând şi recreând reprezentaţii mentale ale poveştii. Copii pot să asocieze imaginea cu experienţa proprie, să construiască noi sensuri ale imaginii; şi de multe ori suntem uimiţi de modul interactiv prin care copii pot să dea un nou înţeles unei imagini:

„cititorul trebuie să îşi folosească imaginaţia şi priceperea pentru a prezenta şi a interpreta ce se va întâmpla în poveste. De exemplu, cartea are o poză cu nişte porci zburând fără să fie însoţită de text. Aici cititorul este invitat să îşi folosească imaginaţia pentru a prezice viitoarele aventuri ale porcilor. Aceasta încurajează copilul-cititor să creeze propriile poveşti bazate pe imaginaţie şi creativitate."[11]

Al treilea rol al ilustraţiilor este acela de a fi un suport-cadrul pentru înţelegerea textului, având un vocabular limitat şi cunoştiinţe minime despre realitate, locul special revine ilustraţiilor care îi ajută să dezvolte subiectul şi imaginea personajelor folosind cuvintele pe care le ştiu şi realizând imagini mentale cu situaţii şi personaje. Îşi dezvoltă, de asemenea, simţul pentru estetic şi frumos, pe lângă faptul că interpretează textul, aceştia pot aprecia arta frumosului, calitatea desenelor. În plus, ajută la dezvoltarea limbajului prin legătura text-imagine-subiect, prin întrebare-răspuns sau curiozitate-răspuns, copii îşi dezvoltă abilităţiile de a vorbi şi mai târziu, de a scrie; îşi dezvoltă limbajul şi pot crea la rândul lor noi poveşti şi imagini.

Ilustraţiile sunt menite să capteze atenţia, să spună povestea într-o variantă abreviată, să transmită culturi noi şi să trezească în copii aprecierea şi gustul pentru frumos. Ilustratorii trebuie să ţină cont de text, nu se pot îndepărta astfel încăt să reiasă două poveşti diferite, una prin imagini şi una prin text.

Cartea de poveşti cu ilustraţii

Vom începe cu acest tip de carte pentru copii din simplul motiv că aceasta este premergătoare literaturii propriu-zise pentru copii, acestea sunt cărţi special făcute cu imagini, în care textul se regăseşte puţin sau deloc. Calea prin care sunt transmise nu este prin arta cuvântului, ci prin arta vizuală şi sunt dedicate în special copiilor mici, până la 3 ani, dar şi celor până la 7 ani care încearcă să povestească basmul prin prisma imaginilor.

„Prima formă a unui asemenea tip de „carte" este, de fapt, adeseori, un pliant cu desene colorate. Copilului i se adresează, astfel, imagini, nu *cuvinte*: animale, flori, case etc…Cuvântul auxiliar, este folosit de adulţii care îi asistă pe copii în recunoaşterea figurilor, le dau explicaţii, le precizează denumirile etc."[12]

Cărţile pentru copii sunt primele cărţi cu care un individ intră în contact şi sunt printre cele mai importante prin faptul că ne-au încântat prin mirajul creat ; ca fapt estetic şi moral, cartea pentru copii a apărut odată cu literatura pentru copii, dacă ar fi să facem o analiză abstractă a *de ce*-ului specific copilului şi să găsim răspunsul la întrebarea *Ce este cartea pentru copii* ?, observăm că scriitori ne răspund prin cărţi destinate copiilor : „Cărţiile copilăriei se nasc din dragoste. Cântecul, versul, *basmul* au încălzit, leagănul omenirii şi glăsuirea lor a

[11] „...the reader has to use their own imagination and judgment to predict and interpret what is going on in the story. For example, the book has a picture of pigs float ing in the air without any accompanying text. Here the reader is invited to use their own imagination to predict future adventures of the pigs. This encourages the child reader to create their own stories based on their imagination and creativity. (traducerea noastră)
Ibidem, p. 138,
http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;
[12] Bianca Bratu, *Preşcolarul şi literatura (Studiu şi antologie),* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1977, p.24;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

luminat inima fragedă a copilului, la fel cum scutecele i-au încălzit mădularele."[13] Copilul va îndrăgi cărţile pentru că acestea îi vor potoli setea de cunoaştere, curiozitatea, îl vor amuza. Copilul porneşte în viaţă alături de personajele îndrăgite şi e firesc să fie aşa pentru a nu distruge mirajul copilăriei; cartea pentru copii în esenţa ei are rol formativ, estetic şi moral, iar secretul acestei literaturii ni-l relevă promoterul literaturii pentru copii Iuliu Raţiu, acela de a *ieşi din lecturi cu o stimă sporită pentru om*: „Pe sub arcul de triumf al sprâncenelor micilor creatori trec personajele tuturor basmelor prezente, dar cu firescul şi cu nonşalanţa lui „a fost odată"."[14]

La suprafaţă, cartea pentru copii reflectă meditaţia autorului încadrată în destine, în plan inferior, cartea pentru copii sporeşte contactul copilului cu viaţa prin identificarea cu unele situaţii, aceasta poate fi văzută ca deschiderea multor orizonturi noi prin care copilul poate pătrunde. Cartea îl *cufundă* pe copil într-un alt univers care îl învaţă noi sentimente precum sensibilitatea, solidaritatea, libertatea:

„Copilul solitar, captiv în mediul în care trăieşte dar liber prin carte, izolat, dar cufundat în viaţă, el este un copil care graţie cărţii, se întâlneşte cu alţi oameni şi rămâne cu impresii durabile...Puterea imaginaţiei pe care o declanşează cartea este de mult cunoscută. Cărţile continuă să formeze sensibilitatea, visele, cunoştiinţele şi mentalitatea copiilor, le propune modele pentru toată viaţa."[15]

Putem spune că o carte cu poze reprezintă forma rudimentară a cărţii pentru copii, aceasta este de fapt un pliant cu imagini pe care copilul trebuie să le identifice, să le coloreze, copilul citeşte de fapt imaginea, nu cuvintele; aceste cărţi cu poze sunt uneori cu tematică precum: animale, fructe, legume etc. Auxiliar imaginii este cuvântul care oferă explicaţii ajutătoare pentru a descoperi povestirea; cărţile pentru colorat sunt o altă formă de literatură rudimentară, copilul este îndemnat să identifice imaginile, să le contureze, să le coloreze şi eventual să completeze ei cartea prin adăugarea de informaţii, propoziţii scurte. Ulterior au apărut cărţi cu imagini conturate şi cu poveşti scurte care completează imaginea sau chiar basmele lui Charles Perrault într-o formă prescurtată, dar însoţită de imagini.[16]

De-a lungul timpului au existat controverse legate de acest tip de literatură şi dacă poate fi numită literatură pentru copii sau nu? Putem vorbi de o formă literară dacă şirul imaginilor sau a contururilor reprezintă un întreg, iar acesta este o povestire printr-o suită de imagini pe care copii să le citească. Copilul poate să interpreteze singur imaginile, dar are nevoie de ghidaj pentru a nu se depărta de poveste, prin colorarea personajelor, acesta dă viaţă poveştii: „... presupune însă anterioritatea contactului cu povestirea, anterioritatea ascultării acesteia, faţă de momentul în care copilul colorează, recunoscând şi reconstituind astfel conţinutul epic."[17]

Prin acest tip de carte este scos în evidenţă principalul element determinant în literatura pentru copii şi anume ilustraţia poveştii, aceasta determină modul în care au loc reprezentările şi perceperea acestora. Trebuie să avem în evidenţă diferenţa dintre o carte pentru copii plină de imagini vizuale, deoarece povestirea se face pe marginea imaginilor, acestea fiind cele care determină receptarea iniţială sau o carte pentru copii în care domină scrisul, însă este însoţită de câteva imagini, iar accentul este pus pe înţelegerea textului. Din punctul nostru de vedere, o carte de poveşti sau de basme însoţită de imagini o face mai interesantă din perspectiva

[13] Iuliu Raţiu, *op.cit.*, p. 8;
[14] *Ibidem*, p. 11;
[15] *Ibidem*, p. 14;
[16] A se vedea Comoara cu poveşti. Poveşti clasice. Editura Flamingo GD, Bucureşti, 2008.
[17] Bianca Bratu, *Preşcolarul şi literatura (Studiu şi antologie),* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1977, p.24;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

copilului şi dacă ar fi să analizăm atitudinea copilului, acesta va fi tentat să interpreteze mai întâi imaginile, apoi să îi fie citit textul. Legat de imagine şi text, calea vizuală se continuă prin benzi desenate, filme, iar cea a textului este regăsită, mai târziu, în lecturile altor cărţi.

Cartea cu ilustraţii reprezintă pentru un preşcolar un izvor de imaginaţie, o jucărie prin care îşi manifestă verbalizarea, intuiţia; odată folosită, o astfel de carte devine un auxiliar în evoluţia viitoare a micului destinatar:

„În măsura în care, pe această cale, copilul reia povestea cunoscută dinainte, „cartea cu poze" se transformă, treptat, dintr-un mijloc de percepere prioritară a ilustraţiilor, într-un auxiliar pentru verbalizarea conţinutului poveştii. O invenţie tehnică, ca, de pildă, pliantele „în relief", contribuie la fixarea reprezentărilor verbalizate, printr-un cadru care-i oferă universului imaginat o formă mai aproape de realitate, prin imaginea în trei dimensiuni. Este cazul „basmelor decupate": odată cu deplierea copertelor, apare în relief „Albă ca Zăpada" pe fundalul pădurii feerice."[18]

Prin imagini, copilul este introdus în atmosfera magică a basmului, poate înţelege şi resimţi mai bine acţiunea narativă, iar receptarea se realizează în mod armonios prin împletirea imaginii cu textul; trebuie să recunoaştem că şi noi, adulţii, de multe ori suntem atraşi de o carte care are imagini. În concluzie, cartea cu imagini este principala formă de literatură cu care copilul ia contact prima dată şi care îi stârneşte interesul pentru viitoarele lecturi.

Cartea de poveşti fără ilustraţii

Cărţile de poveşti fără ilustraţii pot fi lecturate de cineva care are experienţă în lectură şi care este interesat de cercetarea contextuală a operei, nu de esenţa imaginilor. Scopul nostru este de a evidenţia faptul că literatura pentru copii la nivelul preşcolarilor nu poate să subziste fără ilustraţii, însă de la vârsta de 9-10 ani, copilul poate citi şi cărţi fără ilustraţii, deoarece este interesat să existe o fluiditate în idei fără a fi întreruptă de imagini. Evoluţia cărţilor fără ilustraţii îşi au orginea în cele cu ilustraţii, la o analiză a basmelor lui Charles Perrault putem identifica mai multe versiuni de traduceri, unele conţin şi ilustraţii, unele au doar textul.

Trebuie, însă se recunoaştem că începutul literaturii pentru copii nu aducea ilustraţiile pe primul loc, ci tot textul. Ilustraţiile au apărut odată ce s-a acordat un mai mare interes literaturii pentru copii şi copilului, pentru a fi mai atrăgătoare, aceştia introduceau anumite scene ilustrative. Chiar şi unele traduceri care vor fi analizate în studiul de caz nu vor avea imagini, tocmai din motivul că au fost publicate într-o perioadă în care interesul era axat pe text.

Lipsa imaginilor a fost complementată de faptul că aceste scrieri pentru copii au fost realizate mai întâi cu scopul de a-i fi citite şi de a le citi la rândul său când dobândeşte această deprindere care să îi permită să înţeleagă textul şi contextul. Prin contactul cu textul, copilul dezvoltă abilitatea de a verbaliza şi de a descoperi amănunte pe care imaginile nu le pot oferi, într-o carte plină de text descoperă o întreagă societate care se bazează pe reguli proprii, descoperă tradiţii culturale transmise de către scriitor. Textul le descoperă noi lucruri care îi impresionează pe copii, îi duce pe urmele personajelor, primesc detalii pentru a termina puzzle-ul făcut doar din imagini. Putem spune că acestea sunt elementul principal care face podul spre hotarul vârstei şcolare, este un eveniment important şi interesant în viaţa unui copil momentul în care poate să recunoască o literă, un cuvânt. Lectura unei cărţi fără imagini poate fi realizată în două moduri: prin povestire, acesta ascultă povestea lecturată de altcineva sau prin citire, copilul parcurge singur povestirea.

[18] *Ibidem*, p.25;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)

Secolul XXI, cunoscut şi secolul vitezei şi a tehnologiei are impact şi asupra literaturii pentru copii, în cazul nostru asupra basmelor, deoarece cele mai recente adaptări ale basmelor lui Chales Perrault se rezumă la text puţin şi multe imagini pentru a parcurge într-un timp scurt, dar superficial naraţiunea. Putem spune că textul este sursa imaginilor şi dacă copilul poate să citească este indicat să parcurgă textul pentru a verifica informaţia. Cartea cu imagini sau cu imagini şi text puţin este o lectură oferită de traducător şi de ilustrator. O carte fără imagini, dar cu un text mult mai lung, oferă emoţii şi trăiri mai complexe trăite doar prin prisma lecturării textului; acest gen de cărţi este indicat pentu copii care reuşesc să citească cel puţin la nivel mediu, nu putem da o astfel de carte unui copil care nu ştie să citească fluent, deoarece există riscul să urască lectura dacă vede că nu înţelege nimic.

BIBLIOGRAFIE:

1. BRATU', Bianca, *Preşcolarul şi literatura (Studiu şi antologie),* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1977, pp. 2-50;
2. FANG, Zhihui, Illustrations, text and child reader: What are pictures in chilren's storybooks for? in Reading Horizons, 1996, volume 37, pp. 125-136 http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;
3. PERRAULT, Charles, *Frumoasa din pădurea adormită* în Comoara cu poveşti. Poveşti clasice, Editura Flamingo GD, Bucureşti, 2008;
4. PERRAULT, Charles, *Scufiţa Roşie* în Comoara cu poveşti. Poveşti clasice, Editura Flamingo GD, Bucureşti, 2008;
5. RAŢIU, Iuliu, O istorie a literaturii pentru copii şi adolescenţi, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2003;
6. ŢUGULAN, Lidia, TOMA, Maria, *Literatura pentru copii,* Editura Didactiă şi Pedagogică, Bucureşti, 1980;
7. ZIPES, Jack, *From enchanted forest to the modern world. The Brothers Grimm.* Palgrave Macmillan, New York, 2002, pp. 200-215;

BDD-A23189 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:44 UTC)